

דרך אפרתה

בטאון המכללה
למורות וגננות — אפרתה

ד

בריאית העולם
פרקי עיון והוראה

עורכים: ישראל רוזנסון, ציון עוקשי

תשנ"ד 1994

מוקדש לזכרו של שלמה גולדשמידט

מכללת "אפרתה"
הסכריה

הוצאת מכללת אפרתה רח' בן יפונה 17 ירושלים

תוכן העניינים

הקדמה

מורנו שלמה גולדשמידט ז"ל

11	— לקראת לימוד בראשית פרק א'	שלמה גולדשמידט
15	— הבריאה — היבט הלכתי	עמוס סמואל
	— 'ויהי ערב ויהי בקר יום אחד' — בירור בעניין	יצחק נפחא
23	— 'מעת לעת' במעשה בראשית	
40	— עולם ואדם, תורה וחקירה ותלותם ההדדית	חננאל מאק
47	— לשונות בריאה בבראשית פרק א'	ציון עוקשי
	— היבטים מדרשיים, ספרותיים ופילוסופיים על	רפאל ירחי
67	בריאת האדם והשלכותיהם הפרשניות והחינוכיות	
89	— היסודות הרעיוניים של פירושי רש"י בפרקי הבריאה	אראלה ידגר
	— "...אותיות שנבראו בהן שמים וארץ" — משמעות	ישראל רוזנסון
107	השפה בהכנת סיפור הבריאה	
127	— סיפורי הבריאה בספרות לילדים	לאה חובב
	— 'ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי' — על משמעותם	מרים בלום
159	של הזמנים בסיפור הבריאה	
		נעמי קאסוטו
171	— 'ציורי בראשית' — פרשנות אמנותית לסיפור הבריאה	ישראל רוזנסון
	— סביבה ואדם בסיפור הבריאה — הצעה למסגרת	ישראל רוזנסון
189	תוכנית לימודים משלימה בספר בראשית	

© כל הזכויות שמורות
לבית מדרש למורים וגננות "אפרתה"

הודפס בדפוס "אחוה", ירושלים

הקדמה

גליון זה של 'דרך אפרתה', רביעי במספר, מוקדש רובו ככולו ל'בריאת עולם'. למותר לציין עד כמה חשוב מקומו של נושא זה בתודעת האדם הדתי המודרני בכלל ובמערכת החינוך הממלכתי-דתי בפרט. ספק אם יש מי מבין מורינו ותלמידיו שלא התלבט בשאלות אלו, הן במישור העיוני והן בכל הקשור להצגתן בהוראה. אנו שמחים שמורים רבים במכללת אפרתה נענו לבקשתנו ותרמו מפרי עטם ומנסיונם בנידון. בהזדמנות זו נבקש להודות לד"ר חננאל מאק שהירצה בפני תלמידותינו על כיטוי של הנושא באגדות חז"ל ונאות לפרסם את הרצאתו ב'דרך אפרתה'.

בבטאון מגוון נושאים בכמה חטיבות. שלמה גולדשמידט שרטט בפתח הדברים את ההיבטים העקרוניים של שאלת ההוראה של פרק א' בגילים הצעירים. הרב עמוס סמואל והרב יצחק נפחא עמדו על ענייני הלכה שונים הנגזרים מסיפור הבריאה. ר. ירחי, צ. עוקשי אראלה ידגר, י. רוזנסון וד"ר חננאל מאק עוסקים בבעיות פרשניות, פילוסופיות ולשוניות העולות מפרקי הבריאה בספר בראשית, ובהשוואתם לביטוייה הרעיוניים של הבריאה במדרשי חז"ל. לאה חובב, מרים בלום נעמי קאסוטו וי. רוזנסון עוסקים בביטויים הספרותיים, הגאוגרפיים, האמנותיים והאקולוגיים של סיפור הבריאה.

בתחילה הקדשנו גליון זה של 'דרך אפרתה' למורנו שלמה גולדשמידט בהגיעו לגבורות. בשלבים האחרונים של ארגון החומר, לקראת הבאתו לדפוס, נודע לנו כי שלמה יקירנו השיב נשמתו לבוראו, ומה שנועד להיות גילוי כבוד והערכה למורה תוסס ופעיל חרף גילו הניכר, הפך להיות עמוד זכרון ומצבה. נתגלגלו אפוא הדברים ובבטאון זה נפרדים אנו ממורה דגול ונערץ, בפרידה כפי שאהב — 'פרידה בדברי תורה'!

כל מי שהכיר את שלמה יודע היטב כי שלמה השאיר אחריו צוואה. בדאגתו העמוקה להוראת המקרא והיהדות ולאיכות החינוך הממלכתי-דתי, ציוונו שלמה להתמיד, להמשיך ולהעמיק בכל הקשור לעניינים חשובים אלה. אין זו משימה קלה וכולנו מודעים לקשיים העצומים העומדים בכל העוסקים במלאכה. במאמציהם ימצאו בדמותו של שלמה ז"ל ורקור מאיר המורה את הדרך, ומעודד ללכת קדימה — תמיד קדימה! יהא זכרו ברוך.

העורכים